Maktpartiet (s) måste få en stark liberal motvikt

Av Hans Bergström

Något måste ske på den borgerliga sidan som ändrar hela den politiska bilden. Det skriver Hans Bergström, och menar att ett nytt stort borgerligt parti behövs för att vitalisera det liberala kraftfältet i svensk politik. Maktpartiet måste få en starkare motvikt.

Utgångspunkten för mitt tänkande kring den borgerliga strukturen är att svensk politik befinner sig i svår obalans och att detta riskerar förstöra i stället för att frigöra de utomordentliga möjligheter som annars finns för 2000-talet.

Sverige är politiskt ungefär som Japan. Ett parti har alltid styrt och gjort sig till Maktpartiet. I Sverige är detta parti det socialdemokratiska, i Japan det liberaldemokratiska. Partierna har styrt under en lång framgångsperiod för sina länder och kommit att uppfatta sig som identiska med nationen. De har med hjälp av statens medel och lagar skapat sig maktbaser och byggt institutioner. När nya förhållanden motiverar omprövning tenderar Maktpartierna att bli sin egen historias fånge. Deras inre koalitioner är så starka och institutionerna så perspektivpräglande att Maktpartiet inte utan svåra inre och yttre konvulsioner kan bryta upp från dem. De egna myterna gör det också svårare att överta andras idéer. Det är ju man själv som bär hegemonin. Maktpartiets egen mytologi och handlingslogik, dess låsta historietolkning och inre vetoförhållanden, håller så hela landet som gisslan.

Svårt jämföra med Blair

En Schröder och en Blair har kunnat vända sina regeringspartier i liberal riktning, om än inte utan svårigheter. Skillnaderna mot det svenska socialdemokratiska partiet är två:

1) Eftersom motståndaren burit hegemonin - CDU respektive Tories - är det ingen skam utan en vinst att kunna stjäla motståndarens bästa kläder. Och de medelklassväljare som man behöver för att vinna val har inte sina beroenden och tänkesätt lika knutna till staten som i Sverige; strukturerna har inte verkat så starkt i socialistisk riktning. Detta är en innebörd av att hegemonin genom åren byggt andra institutioner, som friskolor i England och försäkringskassor i Tyskland.

2) Socialdemokraterna i Tyskland och Storbritannien har (åtminstone hittills) saknat vänsterkonkurrens. Hur mycket de än dragit sig in mot centrum, så har vänsterväljare inte kunnat överge dem. I Sverige har nu partier till vänster om socialdemokraterna gått från 5 till 17 procent på några få val. Väljarrisken har stigit för en socialdemokrati som gör sig mer liberal. Kombinationen av vänsterkonkurrens och LO-makt har bidragit till att förnyare av det slag som omgav Kjell-Olof Feldt på 1980-talet är praktiskt taget utplånade från inflytande.

Förödande socialdemokratisk dominans

Med Fälldin I bröts en period på 44 år då socialdemokratiska statsministrar styrt Sverige. Vi tycktes på väg att bli ett mer normalt land, politiskt sett. Ännu satte socialdemokratin mycket av ramarna för det politiskt möjliga och för det allmänna tänkandet. Men regeringar tycktes växla enligt ett i andra länder vanligt mönster. Sex år av borgerliga regeringar följdes av sex år med socialdemokratiska regeringar, förlängt till nio år på grund av uppslutningen kring Ingvar Carlsson efter mordet på Olof Palme. 1991 var det dags igen för en borgerlig regering.

Men 1994 infördes fyraårig mandatperiod. Socialdemokraterna har därmed åtta nya år vid makten säkrade. Vinner partiet valet 2002, i den meningen att det kan säkra sig en maktbas för fortsatt regerande, så har vi 12 år av en ny socialdemokratisk maktperiod. Vid tidpunkten för valet 2006 skulle Sverige ha letts av socialdemokrater under 65 av de 74 åren sedan 1932.

En sådan utgång skulle enligt min mening kunna få förödande verkningar.

För det första skulle den bidra till att tappa Sverige på framtidstro och attraktionskraft. En allians mellan socialdemokraterna (ägda av LO-ledningen), vänstern och de gröna kan omöjligen genomföra de systemförändringar till förmån för

"Maktpartiets inre logik kan inte ostörd få hålla Sveriges framtid som gisslan. Vi bör förstå styrkan i dessa inre låsningar, när det inte ens räcker att huvuddelen av storföretagen lämnar landet för att regeringen ska finna det möjligt att ta bort dubbelbeskattningen."

entreprenörskap, privat svenskt ägande och premiering av excellent kunskap som krävs för att Sverige i den nya öppna ekonomin ska få behålla sina främsta begåvningar och dra till sig utländska företags utvecklingsinvesteringar. Hela politiken blir inkonsistent: den öppenhet som vi förbundit oss till med EU-medlemskapet förenas med oförmåga att locka till verksamhet i Sverige. Inte ens självklara och enkla beslut som borde varit tagna för länge sedan – avskaffad förmögenhetsskatt, upphävd dubbelbeskattning på utdelningar, avvecklad "värnskatt" – är möjliga på grund av rent politiska blockeringar. Grunden för Sveriges framtida välstånd gröps successivt ur.

För det andra skapar den en känsla av hopplöshet i det borgerliga Sverige. Vilka begåvade ungdomar, med gott om andra livsalternativ, kommer till exempel att vilja satsa sin framtid på arbete i de borgerliga partierna? Myten om borgerlig oförmåga att sköta landet, som på grund av borgerlig otur (man fick röja efter i tur och ordning Opec I, Opec II och 80-talets Realräntekris) kunnat upprätthållas även genom åren av regeringsväxling, kan vidmakthållas och efterhand få reellt underlag i en kompetenssvacka.

I spåren på en sådan borgerlig defaitism följer ett antal fenomen som vi känner väl från 60-talet:

Politiken glider vänsterut

Utan verkligt borgerligt idétryck glider politiken vänsterut. Sven-Erik Larsson skriver om detta i sin biografi över Bertil Ohlin. Efter ATP-förlusten tappade oppositionen i självförtroende och kraft när det gällde att föra fram alternativa sociala idéer till ett allomfattande beroende av staten. Detta bidrog till att det svenska skattetrycket stack iväg uppåt under 1960- och 1970-talen på ett sätt som långsiktigt skadade Sverige. Sven-Erik Larsson summerar denna iakttagelse: "Ett viktigt motiv för en växling vid makten är det långa maktinnehavets monopolisering a regeringspartiets synsätt. I kombination med oppositionens anpassning kan resultatet bli ett alltför ensidigt handlande.

Därigenom skapas obalans. På lång sikt kan bristen på en mer allsidig avvägning hämma tillväxten och leda till stagnation. Vad ovan sagts om folkpartiets följsamhet ifråga om skatteuttaget belyser förhållandet. Riskerna för en snedvriden utveckling blir avsevärt mindre om oppositionen med inte alltför långa intervaller kommer i regeringsställning och får tillfälle att genomdriva en bättre balans mellan skilda synsätt. Inget annat land har så länge dominerats av det socialdemokratiska tankemönstret. Det kan ha varit en anledning till att Sverige under senare ▷▷

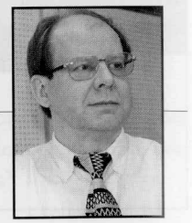

Hans Bergström är chefredaktör på Dagens Nyheter och fil dr i statsvetenskap.

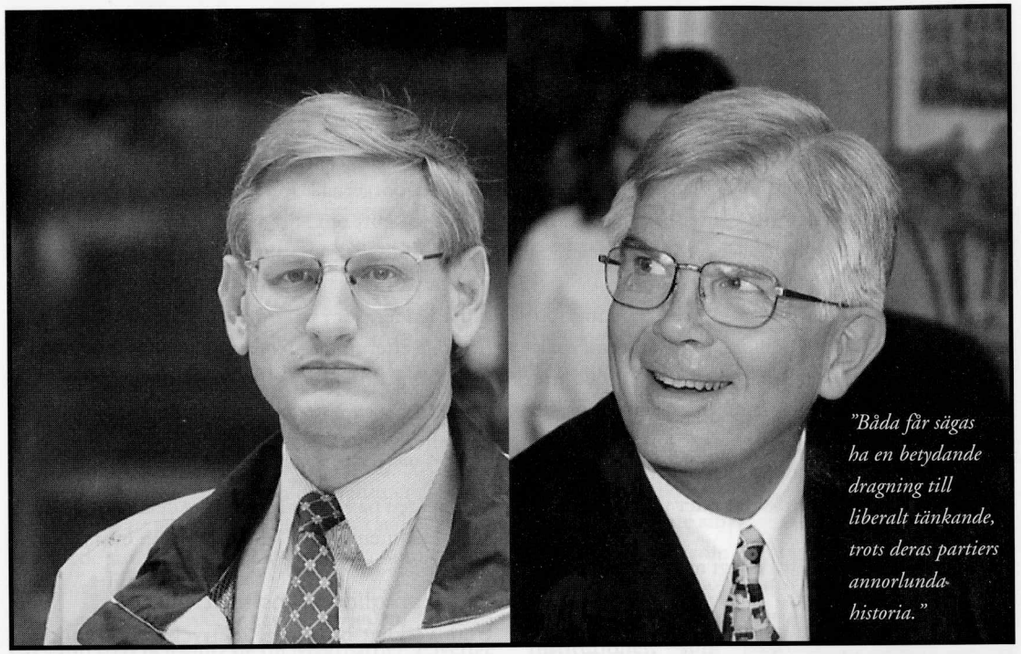

"Båda får sägas ha en betydande dragning till liberalt tänkande, trots deras partiers annorlunda historia."

år hamnat allt längre ner på tillväxtskalan vid jämförelse med övriga OECD-länder, som i allmänhet haft mer skiftande regeringar."

Vi får inte vara naiva om socialdemokratins karaktär. Rörelsen måste känna ett tryck och en risk från liberala krafter för att orka ta sig ur sin inre logik av vänsterdragning. Detta gäller särskilt som vänsterkonkurrensen ökat. Det tydligaste exemplet från senare år är löntagarfonderna, som var på väg att genomdrivas i en farlig form trots att praktiskt taget ingen i regeringskretsen trodde på dem (se Thage G Petersons bok). Man tog sig helt enkelt inte ur den inre logiken av följsamhet mot LO. Utan ett verkligt liberalt tryck väntar nya tokigheter. De behöver inte vara av samma slag, kan till exempel gälla arbetstidsfrågan eller en missförstådd miljöpolitik, men likväl bli djupt skadliga under år då den öppnare ekonomin gör konsekvenserna allvarligare.

Den smygande anpassningen

Föreställningen om att Maktpartiet förblir vid makten för lång tid framåt leder också lätt till en dynamik av smygande anpassning i samhället. Man beter sig annorlunda mot en kraft som man tror sig vara beroende av även under kommande år. Sociologen Robert Merton har gett detta fenomen beteckningen SED – Socially Expected Duration. De som vill framåt tenderar iaktta vad som krävs eller förväntas. Statstjänstemän anpassar sig till maktpartiets tänkesätt. Entreprenörer och kommuner tar in i sina beslutskalkyler hur regelsystemen troligen blir framöver, och att inga lättnader är att vänta.

Den som oförblommerat attackerar Maktpartiet i dess kärna av beroenden och föreställningar får veta att han uppträder opassande (kritiken på senare tid mot DN i övrig Stockholmspress är delvis ett uttryck för detta). Organisationer tar i sin kritik hänsyn till att de nästa år behöver ha god kontakt med samma regering; så släpper Företagarnas Riksförbund godvilligt kravet på avskaffad dubbelbeskattning, efter att Göran Persson bjudit på välvilligt möte på Harpsund.

Påfordrar borgerlig vitalisering

Det borgerliga missmodet sår ett klimat för nya konstiga partibildningar. Även detta såg vi på 60-talet. Det var en av de faktorer som låg bakom att folkpartiet och centern lanserade "mittensamverkan" med sikte på partisammanslagning. Genom ett eget kontrollerat initiativ till en ny borgerlig struktur och vitalitet skulle man kunna motverka andras mer populistiska nyskapelser.

Situationen idag liknar i många avseenden den på 60-talet. Den påfordrar en borgerlig vitalisering. Jag har föreslagit att den skulle innefatta bildandet av en ny struktur, genom att m/fp eller m/fp/kd gick samman. Tanken utvecklades i en variant genom en serie ledare om "den trängda liberalismen" i DN hösten 1998 och i en annan variant i en hörnartikel på DN:s ledarsida 9 augusti 1999, efter att Carl Bildt meddelat sin avgång.

Jag behöver inte här upprepa hela argumenteringen. Den gick ut på att det nu fanns ett naturligt moment då de borgerliga skulle överväga sin struktur, innan ett gammalt mönster åter sätter sig inför 2002 års val. Sådana moment uppstår ganska sällan, varför det kan vara viktigt att se dem när de kommer.

En ny partibildning skulle kunna bidra till att vitalisera oppositionen och bryta det ointresse, den känsla av tristess, som råder bland medborgarna och vars utbredning de mest partiaktiva kanske har svårt att fullt uppfatta. Ett nytt stort borgerligt parti skulle också i ett slag kunna bryta två av de allvarligaste ingredienserna i föreställningen om den socialdemokratiska hegemonin:

"En allians mellan socialdemokraterna (ägda av LO-ledningen), vänstern och de gröna kan omöjligen genomföra de systemförändringar till förmån för entreprenörskap, privat svenskt ägande och premiering av excellent kunskap som krävs för att Sverige i den nya öppna ekonomin ska få behålla sina främsta begåvningar och dra till sig utländska företags utvecklingsinvesteringar."

1) Uppfattningen om det stora starka partiet mot de många små. Det nya borgerliga partiet skulle av allt att döma bli störst, även om inte alla väljare följer med i fusionen.

2) Uppfattningen att de borgerliga har sämre regeringsförmåga än den socialdemokratiska alliansen. Mot ett i regeringsprogram enat borgerligt parti skulle stå en socialdemokrati beroende av vänstern och de gröna. Rollerna bleve omkastade mot förr: borgerlig styrka kring ett program skulle stå mot socialistisk splittring. Den mentala innebörden av dessa två skiften vore betydande, i förhållande till den psykologiska mytmiljö som det långvariga socialdemokratiska maktinnehavet format.

Samling kring en borgerlig statsministerkandidat

Till bilden hör också att de borgerliga trots sina svårigheter har haft två av de mest allmänt förtroendeingivande ledarna i svensk politisk historia: Carl Bildt och Alf Svensson. Båda får sägas ha en betydande dragning till liberalt tänkande, trots deras partiers annorlunda historia. De skulle därför vara fullt acceptabla för det stora flertalet liberaler. Genom att samlas kring en av dem som ledare för ett nytt borgerligt parti, i stället för att möta deras styrka med avund och konkurrens, skulle de borgerliga 2002 ha den gynnsamma position att kunna ställa en allmänt gillad och förtroendeingivande ledare (Bildt eller Svensson) mot Göran Persson, i ett entydigt statsministerval.

Tanken har mött ett betydande positivt gensvar bland borgerliga väljare, liksom bland före detta ledande politiker i de borgerliga partierna (däribland avgångna partiledare och partisekreterare). Reaktionen har varit mer negativ bland de nu verksamma - dock förvånansvärt positiv i själva partiledningarna.

Några motargument som framförts:

"Det hela är omöjligt"

Man hänvisar bland annat till mittensammanslagningen som stupade på inre mot- ▷▷

stånd i båda partierna, mest centern. Argumentet är realistiskt. Det kan ändå inte hindra fristående bedömare, som DN, från att göra sin egen analys av vad som skulle behövas. Och att inget kan ske är inte sant. När det yttre trycket växer tvingar sig initiativ fram. Mittensamverkan var ett sådant. "Ny start för Sverige" (bland annat för att rycka initiativet från Bert Karlsson och Ian Wachtmeister vintern 1990-91) var ett annat. Även om formen inte blir exakt den föreslagna kan det vara värt att ställa ett radikalt förslag för att väcka något nytt till liv. Vi har också en begynnande ny författningsdebatt i Sverige, som kräver funderingar om vad konstitution och valsystem bör främja. Avvägningen mellan "rättvisa" och "effektivitet" behöver inte förbli exakt densamma som idag. Det finns alternativ mellan dagens absoluta proportionalitet och övergång till majoritetsval. Ett sådant, som drevs för några år sedan av min företrädare på DN Svante Nycander, vore att slopa utjämningsmandaten men tillåta valkarteller. Det skulle ge incitament för partier att gå in i tydliga regeringsalternativ.

"Sakfrågorna och idékampen är viktigare än strukturen."

Det låter sig alltid sägas. Men dels har strukturen samband med sakfrågorna. En borgerlig struktur med flera partier som slåss om samma rörliga väljare leder till krav på "profilering" i förhållande till de andra, snarare än koncentration på det som är verkligt viktigt för att bryta den socialistiska hegemonin. Man drivs till att "uppfinna" skillnader och söka udda frågor i stället för att sätta gemensamt fokus på huvudfrågorna.

Dels tenderar de som hänvisar till idékampen att ta alldeles för lätt på den svenska politiska maktstrukturen som sådan. Sverige råkar ha världens enskilda starkaste politiska parti, det socialdemokratiska. Detta parti ägs dessutom av världens starkaste fackföreningsrörelse och är nära förknippad med världens starkaste tjänstemannarörelse. Det styr världens största offentliga sektor. Och det regerar i ett av de mest monistiska demokratiska system som finns i världen – utan författningsdomstol, utan federal fördelning av befogenheter mellan olika territoriella nivåer, utan horisontell maktbalans mellan regering och riksdag. En sådan makt kräver motmakt. Och den dag de borgerliga åter får regeringsmakten måste de ha i utformad beredskap hur de ska reformera själva grunden för den maktstruktur som Maktpartiet (s) har skapat åt sig (i arbetsrätt, i bostadsbolag, i proletarisering av yrkeskårer som lärare och sjuksköterskor, i formerna för sparande, i trygghetssystemens absoluta knytning till offentlig drift etc). Människors idéer, deras mentala föreställningar, kommer inte ur tomma luften. De formas i stor utsträckning via de utsikter och verklighetsbilder som skapas av hur institutionerna formats. "Where you stand depends on where you sit", som ett lätt överdrivet amerikanskt uttryck lyder. 200 000 egenföretagare för hemtjänst, sjukgymnastik och fotvård formar en annan världsbild än 200 000 "kommunpersonal".

Strukturen måste ändras för att omforma idéerna, mer än tvärtom. Det kräver att de borgerliga har tid och ork att förbereda sig väl, tillsammans, för de strategiska förändringar som behövs. Detta är erfarenhetsmässigt svårt, om huvuddelen av den politiska energin måste ägnas åt att bevaka så att man inte tar väljare av varann. Jag saknar hos dem som hänvisar till "idéerna" en tillräcklig medvetenhet om att de borgerliga har att möta ett Maktparti som genom alla år har tänkt och handlat mycket mera rått och realistiskt och som, med statsvetaren Torsten Svenssons ord har "skapat sig en väljarkår" (avhandlingen "Socialdemokratins dominans").

"Ett nytt stort borgerligt parti skulle inte hålla ställningarna, eftersom det är så lätt att bilda nya partier idag."

Detta är ett reellt problem. Vänner har till exempel menat att Sverige lättare skulle få ett nytt Hagenparti, ett återuppståndet "Ny demokrati", om moderaterna skulle gå upp i något mer allmänborgerligt och därmed tappa en del av sin attraktionskraft bland högerväljare. Nu lyckades ju som bekant "ny demokrati" för en tid ändå, och tog många väljare även från socialdemokraterna, vilket är det normala för populistpartier med främlings- och politikermisstro som stark klangbotten.

Dilemmat finns. Samtidigt bör man se att i dynamiken bakom nya partibildningar numera ofta inte ligger klara politiska dimensioner, som för kristdemokraterna på 60-talet och miljöpartiet på 80-talet, utan en allmän känsla av missnöje med hur den etablerade politiken fungerar. Lossgörandet från gamla identiteter, i förening med djup misstro, gör att starka personligheter plötsligt kan bryta fram på

"Ett av skälen till att jag tror på en ny borgerlig partibildning är att moderaterna, folkpartiet och dagens moderna kristdemokrater förenas i de här två dimensionerna: mot socialism, för EU. Ett grundläggande kitt av idéorientering finns, särskilt som uppgiften att bryta Maktpartiets ställning och ändra dess perspektivskapande institutioner i sig är mycket stor och engagerande, i själva verket den avgörande uppgiften för Sveriges liberala framtid vid sidan av vaksamheten inför rasism och liknande mörka strömningar."

ett inkonsistent budskap riktat mot "makten". Min tro är att ett initiativ som ger ökad nerv åt den "etablerade" politiken, som skapar nytt intresse för kampen mellan regering och opposition och som visar att det finns ett tydligt alternativ som utmanar Maktpartiet (s) snarast skulle minska risken för nya missnöjesbaserade partier på den borgerliga sidan. Den borgerliga defaitism som följer på en förlust också i 2002 års val, efter ett inbördes profileringsspel som engagerar få utöver de närmast berörda, skulle däremot ge den verkliga riskmiljön för nya partibildningar.

Men jag skulle gärna se också någon ändring av valsystemet, i syfte att premiera regeringsduglighet.

"Socialliberalismen kommer bort."

Motsvarande kan andra säga om bildandet av ett nytt stort borgerligt parti. "Nyliberalismen försvagas." "Kristendomen får en sämre ställning." Jag tror detta delvis grundas på en feluppfattning om vad ett politiskt parti är till för. Vi kan inte ha partier för varje tänkbar idé i ett samhälle. Partier fyller bestämda funktioner i vårt politiska system. De ska underlätta för väljarna ("sänka informationskostnaden") genom att presentera samlade åsiktspaket. De ska samla, skola och tillhandahålla kandidater som kan besätta statens ledande funktioner. De ska ha en tillräcklig hållfasthet och permanens för att finnas kvar i nästa val och då kunna ställas till svars för maktutövningen. De ska integrera en nations olika konflikter genom att presentera idélinjer som skär över snäva intressegränser och genom att utforma program som är internt konsistenta (bl a i budgethänseende). De ska fylla behovet av en aktiv kraft i förhållande till byråkratin och, i opposition, av kritisk kontroll av makten.

Vissa huvuddrag av idériktning måste självfallet förena dem som engagerar sig i eller röstar på ett och samma politiska parti. De två stora dimensionerande konfliktslinjerna i svensk politik för 2000-talet är, vad jag kan förstå, dels socialistisk eller liberal världssyn, dels positiv eller negativ hållning till EU (den senare dimensionen är, som professor Sören Holmberg visat, också starkt förknippad med andra attityder, som inställning till handel, kärnkraft etc). Ett av skälen till att jag tror på en ny borgerlig partibildning är att moderaterna, folkpartiet och dagens moderna kristdemokrater förenas i de här två dimensionerna: mot socialism, för EU. Ett grundläggande kitt av idéorientering finns, särskilt som uppgiften att bryta Maktpartiets ställning och ändra dess perspektivskapande institutioner i sig är mycket stor och engagerande, i själva verket den avgörande uppgiften för Sveriges liberala framtid vid sidan av vaksamheten inför rasism och liknande mörka strömningar.

Men för socialliberaler är det också värt att se att ett stort borgerligt parti aldrig skulle kunna bli extremt. Det kan inte bli intolerant och religiöst bigott. Det kan heller inte vara socialt okänsligt och ▷▷

nyliberalt. Vi talar om ett stort folkligt parti, med minst 40 procent av rösterna bakom sig.

Skillnaderna mellan de tre partier vi här talar om har för övrigt påtagligt utjämnats, om vi ser till de dominerande strömningarna. Dagens sekulariserade pingstvänner inom kd är förmodligen väl så öppna inför den nya tiden som 50-talets pingstvänner, som fick plats i Bertil Ohlins folkparti. Ur folkpartiets synvinkel måste man rimligen notera att en sto del av kristdemokraternas kärnväljare tidigare hörde hemma hos folkpartiet, likaså att ca 20 procent av tidigare fp-väljare har gått över till moderaterna i varje val sedan 1988. Moderaterna rymmer numera fler väljare som själva betraktar sig som liberaler, och som har röstat på folkpartiet genom åren, än vad folkpartiet gör.

Samma typ av svåra värdefrågor kommer nu upp i alla de tre partierna. Det är signifikant att nye moderatledaren Bo Lundgren inte vill ta ställning mot tanken att även homosexuella ska kunna adoptera barn, utan i stället redovisar nyanserade argument i avvaktan på en ny utredning. De skillnader i politisk orientering som finns i frågor som skattesänkningar, socialförsäkringars konstruktion, EU:s uppbyggnad, familjepolitik, syn på brottsbekämpning, ordning och kunskap i skolan, grad av tro på u-landsbistånd, socialteknologi kontra egenkraftsperspektiv etc går i hög grad inom partierna. Jag känner många folkpartister som i flera av dessa frågor har en helt annan inställning än den som dominerat partiets officiella politik under de senaste decennierna.

En inre vitalitet

Detta för över till en annan viktig synpunkt. Ett nytt stort borgerligt parti skulle inte bli stumt och dumt i sin inre diskussion. Tvärtom skulle det flöda av intressanta idéspänningar och debatter, alls icke på något enkelt sätt efter de gamla partilinjerna. Skillnaden är att diskussionerna skulle handla mer om reella frågor, mindre om ståndpunkter som partimarknadsförare konstruerat i syfte att "profilera" det egna partiet mot de andra, ack så farligt närstående.

Vi bör också se att det växer fram en öppnare syn på fora för idégemenskap och idéutveckling. Inom den sfär som bildas av ett nytt stort borgerligt parti skulle Bertil Ohlin-institutet får en ännu viktigare roll, som ett forum med utgångspunkt i klassisk liberalism. "Frisinnade sällskapet", "Frisinnad tidskrift", "Liberala klubben", "Liberal debatt" – kring sådana och andra fora skulle många samlas, delvis lyckligt befriade från trycket att hålla en tynande

"Ett nytt stort borgerligt parti skulle inte bli stumt och dumt i sin inre diskussion. Tvärtom skulle det flöda av intressanta idéspänningar och debatter, alls icke på något enkelt sätt efter de gamla partilinjerna. Skillnaden är att diskussionerna skulle handla mer om reella frågor, mindre om ståndpunkter som partimarknadsförare konstruerat i syfte att "profilera" det egna partiet mot de andra, ack så farligt närstående."

partiorganisation vid konstlat liv och att via "profilering" kämpa mot stupet i form av en fyraprocentsspärr. Mer kraft kunde ägnas åt en typ av arbete som ger lust, i förhållande till det som blott handlar om överlevnad.

Ty denna aspekt finns också, att små partier i synnerhet börjar närma sig en gräns av fall i partiaktivitet som dels gör bördan tung på dem som är kvar, dels ökar risken för att de få som tillkommer blir allt mindre representativa för den möjliga liberala väljarkåren. Krympning kan ge förkrympning. P J Anders Linder uppmärksammade denna aspekt på partiernas kris under Ohlin-institutets frukostdebatt om den borgerliga strukturen.

För övrigt ger det nya personvalet nya öppningar för att även låta väljarna påverka tyngdpunkter hos ett stort parti.

Viktigt med en motvikt

Självfallet är jag inte så säker som jag låter på mitt förslag att det borde bildas ett nytt stort borgerligt

parti. Processen är svår och kan i sig dra bort en massa onödig energi från huvuduppgiften, en enkel poäng som många gjort. Det går också att argumentera för att det i ett mycket långt historiskt perspektiv har värde att det finns kvar ett parti som uttryckligen och entydigt har de liberala klassikerna som sin tradition, ett "beredskapsparti" för mörka tider. Även ett sådant parti måste ju dock under tiden få stöd av några väljare.

Det jag är säker på är att något måste ske för att vitalisera det liberala kraftfältet i svensk politik. Maktpartiet måste få en starkare motvikt. Till risken från den rödgröna vänstern måste Göran Persson få känna en minst lika allvarlig väljarrisk av liberalt slag. Maktpartiets inre logik kan inte ostörd få hålla Sveriges framtid som gisslan. Vi bör förstå styrkan i dessa inre låsningar, när det inte ens räcker att huvuddelen a storföretagen lämnar landet för att regeringen ska finna det möjligt att ta bort dubbelbeskattningen.

Valet 2002 blir mycket viktigt. Om Maktpartiet då lyckas behålla en tillräcklig bas för fortsatt maktinnehav får detta långtgående följder för svensk mentalitet och realitet på 2000-talet. Den fundamentala maktställningen från ett val har under enkammarriksdagen alltid framgått redan av opinionsmätningarna vid ingången av valåret. Oppositionen har alltså två år på sig att vända 53-47 i underläge - ett förhållande som nu har rått i sju år! - till omvänd storleksrelation. Det ska ske under en period då svenskarna får det mycket bättre i sin privata ekonomi och lätt förleds att uppfatta hela Sveriges ekonomi som framgångsrik.

Situationen motiverar vad engelsmännen skulle kalla "a new sence of urgency". Något måste ske på den borgerliga sidan som ändrar hela den politiska bilden. Om mitt förslag är omöjligt, så är stillastående oacceptabelt.○